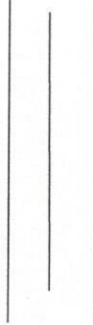

सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी स्थानीय नीति, २०८१

नारायण नगरपालिका

दैलेख

नारायण नगरपालिका नगर सभाबाट पारित गरि लागू गरिएको

मिति: २०८११०१२६

१. पृष्ठभूमि

सामाजिक सुरक्षा, विभिन्न नीतिहरू र कार्यक्रमहरूको एउटा सँगालो हो, जुन गरिबी र असुरक्षालाई घटाउन, प्रभावकारी श्रम बजारलाई प्रवर्द्धन गर्न, मानिसहरूलाई जोखिमबाट जोगाउन, र आर्थिक तथा सामाजिक जोखिमहरूको व्यवस्थापन गर्न सक्ने क्षमता बढाउन निर्माण गरिएको हुन्छ। विकासशील देशहरूमा, सामाजिक सुरक्षाले वृद्ध, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति, र संकटासन्नतामा रहेका समुदायजस्ता सबैभन्दा कमजोर समूहहरूको जीवन निर्वाहलाई सुरक्षित राख्न महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ।

विगत दशकहरू देखि गरिबी घटाउने र विकास गर्ने क्षेत्रमा उल्लेखनीय प्रगति भए तापनि, नेपालका धेरै घरपरिवारहरू अबै पनि आय असुरक्षासँग सम्बन्धित चुनौतीहरू, आधारभूत सेवाहरूमा सीमित पहुँच, र प्राकृतिक प्रकोप, आर्थिक मन्दी, र स्वास्थ्य संकट जस्ता जोखिमता र असुरक्षासँग जुधिरहेका छन्।

हाल सामाजिक सुरक्षाका ८४ प्रकारका कार्यक्रमहरू विभिन्न १६ वटा मन्त्रालयद्वारा सञ्चालित छन्।^१ यी प्रयासहरू, राम्रो उद्देश्यसहित भए तापनि, प्रायः समन्वयको कमी, स्रोतहरूको प्रभावकारी प्रयोग नहुनु, र लक्षित समुदायको पहुँचमा प्रभावकारी रूपमा पुग्न नसकेको कारण संकटासन्नता र गरिबीमा जीवन बिताइरहेका जनसंख्यामा असमानता कायमै रह्यो। यीनै चुनौतीहरूको समाधानका लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारका तर्फबाट सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरूलाई एकीकृत गर्ने, प्रभावकारी रूपमा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्नको लागि विभिन्न प्रयासहरू भईरहेका छन्।

स्थानीय सामाजिक सुरक्षा नीतिले एकीकृत रूपमा सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रम मार्फत सबै नागरिकहरू, विशेष गरी कमजोर समूहहरूलाई, स्वास्थ्य सेवा, शिक्षा, आवास, र आय सुरक्षा जस्ता आधारभूत सेवाहरूमा पहुँच सुनिश्चित गर्दछ र जसले गरिबी घटाउने, सामाजिक समावेशीकरणलाई प्रवर्द्धन गर्ने, र समुदायको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा सहयोग गर्नेछ। त्यसकारण सामाजिक सुरक्षाका विभिन्न कार्यक्रमहरूलाई लक्षित समुदायसम्मको सहज पहुँच र सामाजिक र आर्थिक असुरक्षाका मुख्य कारणहरूलाई सम्बोधन गरी समृद्ध नगरपालिकाको निर्माण गर्नको लागि नारायण नगरपालिकाद्वारा यो सामाजिक सुरक्षा स्थानीय नीति निर्माण गरि लागू गरिएको छ।

नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

^१ एकीकृत सामाजिक सुरक्षा ढाँचा

२. बर्तमान अवस्था:

नारायण नगरपालिकाको कुल जनसंख्या २६१११ रहेको छ।^२ जसमध्ये महिला जनसंख्या ५३.३ प्रतिशत र पुरुषको जनसंख्या ४६.७ प्रतिशत रहेको छ। साक्षरता दर ७८ प्रतिशत छ भने बालबालिकाको जन्मदरताको तथ्यांक ९०.१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। बसोबासको तथ्यांकलाई हेर्दा २१ प्रतिशत बालबालिका आमा मात्र भएको घरमा बसोबास गरिरहेका छन्। अपांगता भएका मानिसहरूको जनसंख्या ३.६ प्रतिशत छ। १० वर्ष देखि माथिको आर्थिक क्रियाकलापमा सक्रिय जनसंख्या ६७.१ प्रतिशत रहेको छ। कृषियोग्य जमीन ३६६७ हेक्टरमध्ये ७३४ हेक्टर बाँझो छ। पालिकामा १ क्याम्पस, ३ उच्च मा.वि., ६ मा.वि., ९ आधार मा.वि. र २३ प्राथमिक विद्यालयहरू छन्।

राष्ट्रिय नीतिहरूलाई स्थानीय स्तरमा प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सरकारको हैसियतले नारायण नगरपालिकाले महत्वपूर्ण भूमिका खेलि रहेको छ। समुदायहरूको विशिष्ट आवश्यकता बुझेर तदनुसारका सामाजिक सुरक्षाका उपायहरू अनुकूलन गर्न नगरपालिकाले संघीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा अन्य सामाजिक तथा नीजी संघ संस्थाहरूसँग समन्वय तथा साभेदारीलाई निरन्तर रूपमा अगाडी बढाई रहेको छ। संघीय तथा प्रादेशिक कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका अतिरिक्त स्थानीय आवश्यकताको आधारमा नारायण नगरपालि आफैले सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमहरूको निर्माण गरि कार्यान्वयन गरिरहेको छ। जस्तै: एकल पुरुषहरूका लागि भत्ता कार्यक्रम, मनोसामाजिक परामर्श सेवा कार्यक्रम, विपन्न बालबालिकाका लागि छात्रवृत्ति तथा प्राविधिक शिक्षाका लागि छात्रवृत्ति कार्यक्रम, उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धिका लागि उन्नत जातका खाद्यन्न बालि, तरकारी, फलफूल बालीको बिउ बिरुवा बितरण, सुनौला हजार दिनका बालबालिकाहरूको पोषण सुरक्षाका लागि करेसा बारी निर्माण, तरकारी बिउहरू, कुखुरा बितरण कार्यक्रम, तरकारी तथा फलफुल पकेट क्षेत्र निर्माण तथा सहयोग कार्यक्रम, दुग्ध संकलन तथा बजारिकण, चिस्यान केन्द्र निर्माण, संस्थागत सुत्केरी प्रबर्धनका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा, प्रजनन स्वास्थ्य, दुर्व्यसन, यौनशोषण, लैङ्गिक हिंसा आदी न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्यक्रम।

३. प्रमुख चुनौती तथा समस्याहरू:

नारायण नगरपालिकाले स्थानीय आवश्यकतालाई मध्यनजर गरि विभिन्न सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै आईरहेको भए तापनि पालिकामा बसोबास गर्ने नागरिकहरूको जोखिमताको अवस्था, भौगोलिक विकटता, सामाजिक तथा आर्थिक असमानता, विभिन्न कुप्रथा, विकृतिहरूलाई कम गर्न तथा मानवपुँजीको विकास गरि आत्मनिर्भरता तर्फ अग्रसर गराउनका लागि अबै केहि समस्याहरू देखिएका छन्।

मानव जीवनचक्रको विभिन्न उमेर समुहमा आउन सक्ने जोखिमताका क्षेत्रहरूको पहिचान, जोखिमता घटाउने कार्यक्रमहरूको निर्माण, उक्त कार्यक्रमहरूलाई सञ्चालन गर्नको लागि आवश्यक वित्तको प्रवन्ध गर्नु।

प्रारम्भिक बाल्य अवस्था बालबालिकाको मष्तिस्क विकासको लागि एकदमै महत्वपूर्ण छ।

^२ राष्ट्रिय जनगणना २०७८

(Handwritten signature)

नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

१. गर्भावस्था तथा सुत्केरी अवस्थामा आमाको स्वास्थ्य तथा पोषण, सुरक्षित सुत्केरी, शिशुहरुको स्वास्थ्य, हेरचाह तथा पोषणमा प्रयाप्त लगानी हुन सकिरहेको छैन ।
२. विद्यालयस्तरमा रहेका बालविकास केन्द्रहरुमा आवश्यक सहयोगी सामग्रीहरु, बालविकास सहयोगी कार्यकर्ताहरुको क्षमता अभिवृद्धि, विद्यालय नर्सिङ कार्यक्रमको प्रभावकारी बन्न नसक्नु ।
३. बालविवाह, बालश्रम तथा अन्य सामाजिक कुप्रथाहरु अभै समाजमा विद्यमान हुनु, बालबालिका तथा युवाहरु लागु औषधको सेवनमा लाग्नु, सामाजिक सञ्जालको दुरुपयोग, क्षमता अनुसारको रोजगारीको अवसर नपाई बसाई सराई तथा विदेशिने सख्या बढ्नु प्रमुख समस्याको रुपमा रहेका छन् ।
४. कृषि तथा पशुपालनलाई निवारहमुखिबाट व्यवसायिकतासँग जोडेर आर्थिक बृद्धिमा टेवा तथा कृषिलाई रोजगारीको माध्यम बनाउनका लागि युवाहरुलाई कृषिमा आकर्षित गर्न सकिएको छैन ।
५. बालबालिकालाई जीवन उपयोगी सीप, अभिभावकहरुलाई बालबालिकामा लगानी तथा उचित स्याहार सुसार गर्न प्रेरित गरि वर्तमानका बालबालिका भविष्यको लागि मानवपुँजी हुन् भन्ने कुराको व्यापकरुपमा सचेतनाका कार्यक्रम सञ्चालन नहुनु ।

४. अवसरहरु:

नारायण नगरपालिका अवस्थित नारायण बजार जिल्लाकै प्रमुख व्यापारिक केन्द्र हो । नारायण नगरपालिका कर्णाली प्रदेशको राजधानीबाट करिब ७० कि.मी. को दुरीमा रहेको छ र जसले आन्तरिक पर्यटकहरुको आवागमनको प्रमुख पथको रुपमा रहेको छ ।

सामाजिक सुरक्षा गरीबी निवारण तथा जोखिम न्यूनिकरणको प्रभावकारी औजारको रुपमा स्थापित भएकोले स्थानीय सामाजिक सुरक्षा नीतिले नारायण नगरपालिका लाई स्थानीय गैरसरकारी संस्थाहरु, सामुदायिक संस्थाहरु र अन्य सरकारी निकायहरु तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग साभेदारी र सहकार्यको अवसर देखिन्छ र जसले गर्दा सरोकारवालाहरुले सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरुलाई थप प्रभावकारी र दिगो बनाउन आफ्नो सामूहिक विशेषज्ञता र स्रोतहरु प्रदान गर्न सक्छन् ।

स्थानीय आवश्यकतालाई मध्यनजर गरिएको सामाजिक सुरक्षा नीतिले पालिकाका सबैभन्दा जोखिममा रहेका समुदायका लागि सुरक्षा सहायता उपलब्ध गराउन सक्छ । यसले स्वास्थ्य सेवा, शिक्षा, आवास, र सामाजिक सहायता जस्ता आधारभूत आवश्यकताहरुमा पहुँच सहित विभिन्न संकटासन्नतामा रहेका व्यक्ति र परिवारहरुले आवश्यक सहयोग प्राप्त गर्ने कुरा सुनिश्चित गर्न सक्छ ।

आफ्नै सामाजिक सुरक्षा नीति तर्जुमा गर्दा गाउँपालिकालाई उदीयमान चुनौतीहरु र समस्याहरुलाई सम्बोधन गर्न सजिलो बनाउँदछ र नागरिकहरुलाई चुनौतीहरुको सामना गर्न सक्षम बनाउँदछ ।

(Signature)

नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

५. नीतिको औचित्य र आवश्यकता :

संघीय सरकारद्वारा निर्माण गरिएका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरू छरिएर रहेका छन् जसले गर्दा समुदायस्तरमा प्रभावकारी रूपमा सूचना प्रवाह नहुदा योग्य भईकन पनि अधिकांश नागरिकहरू बञ्चितकरणमा परेका छन् । यद्यपी सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरूलाई प्रणालीका रूपमा स्थापना गरि लागू गर्न स्थानीय स्तरमा प्रयासहरू भईरहेका छन् । स्थानीय आवश्यकता, मानव जीवनमा आउन सक्ने जोखिमताहरूलाई घटाउनका लागि केहि प्रयासहरू भइरहेको भएता पनि त्यसलाई समग्रतामा समेट्न सकिएको छैन । नागरिकको तहसम्म सम्पूर्ण सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरूको बारेमा प्रभावकारी ढंगले सूचना तथा जानकारी पुग्न सकिरहेको छैन ।

तसर्थ नेपालको संविधानमा व्यवस्था भएका मौलिक हक, सोद्वै योजनाको लक्ष्य एवं उद्देश्य हाँसिल गर्न साथै दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तीका लागि स्थानीय आवश्यकताको अध्ययन गरि मानव जीवनचक्रमा आईपर्ने कठिनाईहरूको सम्बोधन गर्न संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, संघ संस्था तथा नीजी क्षेत्रको समन्वय, सहकार्यलाई प्रभावकारी रूपमा लैजान र सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको दिगोपनाका लागि एकिकृत सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरूको निर्माण गरि नागरिकको पहुँच अभिवृद्धिका लागि स्थानीय सामाजिक सुरक्षा नीति आवश्यक रहेको छ ।

६. दूरदृष्टि, ध्येय, लक्ष्य र उद्देश्य

दूरदृष्टि:

समृद्ध नारायण नगरपालिकाको आधार, बलियो सामाजिक सुरक्षा प्रणालीको विकास ।

ध्येय:

सामाजिक एकता, साभेदारी र सहकार्यलाई प्रबर्धन गरी, बृहत सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन गर्दै समुदायमा जोखिममा रहेका व्यक्ति तथा परिवारलाई सहयोग तथा सुरक्षा प्रदान गर्ने ।

लक्ष्य:

अति विपन्न तथा सीमान्तकृत समुदायलाई व्यापक सामाजिक सुरक्षा सेवा प्रदान गरि नगरपालिका भित्र गरीबी, असमानता र अन्य जोखिमताको स्तरलाई घटाउने ।

उद्देश्य

(क) मानव जीवनचक्रको विभिन्न उमेर समुहमा आउनसक्ने जोखिमतालाई घटाई नगरपालिका भित्रका कमजोर र सिमान्तकृत समूहको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनु ।

(ख) लक्षित वर्ग सहयोग कार्यक्रम मार्फत गरीबी र असमानतालाई घटाउनु ।

नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

(ग) प्राकृतिक प्रकोप वा आर्थिक मन्दी जस्ता धक्का र संकटका बेला नागरिकलाई सुरक्षा सहायता उपलब्ध गराउने लचिलो सामाजिक सुरक्षा प्रणालीको निर्माण गर्नु ।

(घ) अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा, शिक्षा र रोजगारीका अवसरहरुमा जाखिम तथा संकटासन्नतामा रहेको नागरिकहरुलाई समान पहुँच प्रदान गर्नु ।

(ङ) संघीय सरकार, प्रदेश सरकार अन्तर्गत सञ्चालन गरिएका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा ती कार्यक्रमहरुमा सबै योग्य व्यक्तिको पहुँच सुनिश्चित गर्न आवश्यक संयन्त्रको विकास तथा परिचालन गर्नु ।

७.रणनीति:

१. संकटासन्नता तथा जोखिममा रहेको जनसंख्या, जस्तै वृद्ध, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, र कम आय भएका परिवारहरुका लागि उपयुक्त सहयोग सुनिश्चित गर्ने विशेष कार्यक्रमहरुको निर्माण गरि उक्त कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।

२. संघ, प्रदेश, स्वयं नगरपालिका अन्तर्गतका सबै सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरु, योग्यता मापदण्डहरु, र तिनीहरुमा कसरी पहुँच गर्ने, भन्ने बारेमा विभिन्न सञ्चार माध्यमको उपयोग तथा परिचालन गरि समुदायस्तरमा प्रभावकारी सुचना प्रभाव गर्ने ।

३. सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन र व्यवस्थापन गर्न स्थानीय सरकारी निकायहरु र सेवा प्रदायकहरुको क्षमता विकास गर्ने ।

४. लक्षित वर्गको आवश्यकता र संकटासन्नताको बारेमा सही जानकारी तथा तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने, तथ्यमा आधारित नीति तर्जुमा र सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी अनुगमन प्रणालीको विकास गर्ने ।

५. संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, सामुदायका सदस्यहरु, नागरिक समाज, नीजी क्षेत्र र विकास साभेदारहरु लगायत सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग सक्रिय सहभागिता र सहकार्य बढाउने ।

(Signature)

नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

८. स्थानीय कार्यक्रम

८.१, अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवा तथा पोषण कार्यक्रम

- क) गर्भावस्था र सुत्केरी अवस्थाका विपन्न महिलाहरुलाई आवश्यक पोषणयुक्त खानेकुरा सहयोग, संस्थागत सुत्केरी गराउन निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा, गर्भावस्था तथा सुत्केरी अवस्थामा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरुको बारेमा सचेतनाका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ख) स्वास्थ्य वीमामा सबैको आबद्धतालाई सुनिश्चित गर्न व्यापक जनचेतनाका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ र आर्थिक रुपले विपन्न समुदाय, अपांगता भएका र जेष्ठ नागरिकहरुको हकमा नगरपालिकाले स्वास्थ्य वीमा गरिदिनेछ ।
- ग) जेष्ठ नागरिक आश्रय, अध्यात्म तथा व्यायम स्थलको निर्माण, न्यानो कपडा वितरण, विशेषज्ञ सेवा सहितको समुदायस्तरमा घुम्ती स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
- घ) प्रारम्भिक बाल विकास: विशेष गरि ५ वर्षसम्मका बालबालिकाको उचित स्याहार सुसार, उनीहरुसँग गर्नुपर्ने आवश्यक सकारात्मक अन्तरक्रिया, बालबालिकाको पोषणमा लगानी बृद्धि जस्ता विषयहरुलाई समावेश गरि व्यापक रुपमा अभिभावक सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ड) प्रजनन तथा यौन स्वास्थ्य, बालविवाह, बालश्रम, लागू औषधको प्रयोगको नकारात्मक असर, मदिरापान तथा धुम्रपानको असर तथा सामाजिक सञ्जालको दुरुपयोग र यसले बालबालिकामा पार्ने नकारात्मक असरहरु सम्बन्धी समुदाय तथा विद्यालयस्तरमा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

८.२, शिक्षा तथा सीप विकास कार्यक्रम

- क) सुविधा सम्पन्न, आधुनिक प्रविधियुक्त बाल विकास कक्षामा दक्ष सहजकर्ताद्वारा सहजीकरण गर्ने वातावरण निर्माणका लागि सहजकर्ताहरुको क्षमता अभिवृद्धि र आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ख) विद्यालय पूर्वाधार निर्माण, बालमैत्री विद्यालय र शिक्षण सिकाई, प्रविधियुक्त तथा व्यवसायिक तथा व्यवहारिक शिक्षाका साथसाथै अतिरिक्त क्रियाकलापहरु, एक वडा एक बाल उद्यान कार्यक्रम तथा खेलकुद मैदानको निर्माण तथा प्रवर्धन र पढ्दै सिक्दै कार्यक्रमलाई जोड दिइनेछ ।
- ग) समतामूलक भौतिक संरचना, विद्यालय बस, छात्राहरुका लागि सेनेटरी प्याड, अपांगता भएका बालबालिकालाई घरैमा शिक्षाको व्यवस्थापन तथा विद्यालयमा अनिवार्य छात्र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै अपांगता तथा लैंगिक मैत्री व्यवस्थित शौचालयको व्यवस्था गरिनेछ ।
- घ) उच्च शिक्षा विशेष गरेर एम.वि.वि.एस., ईन्जिनियरिङ, स्वास्थ्य, कानून, विज्ञान, गणितमा स्नातक र स्नातकोत्तर तह पढ्न चाहने आर्थिक रुपले विपन्न जेहेन्दार विद्यार्थीलाई गाउँपालिका प्रमुख छात्रवृत्ति कार्यक्रम निर्माण गरि प्रतिवर्ष जनालाई छात्रवृत्ति प्रदान गरिनेछ ।

नेपाल सरकार
नगर कार्यपालिका
कानून प्रशासकीय अधिकृत
दिलेख
कानून प्रशासकीय अधिकृत

नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

ड) विद्यालय दिवा खाजाका रुपमा स्थानीय खाद्यसामग्रीको प्रयोग गरी बजारमा पाईने तयारी खानाको उपभोगलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।

च) कृषि सम्बन्धि विद्यालयस्तरीय अभिमुखिकरण कार्यक्रमको आयोजना गरि बालबालिकालाई कृषि तथा पशुपालन र यसको महत्वको बारेमा व्यवहारिक ज्ञान दिइनेछ ।

छ) युवाहरुलाई रोजगारमूलक कार्यमा समेट्न लघुउद्यम, सीप विकास तथा व्यवसाय प्रवर्धनात्मक तालिम प्रदान गरिनेछ ।

ज) महिला हिंसा, बालहिंसा, बालविवाह, जातिय छुवाछुत, लिंगका आधारमा गरिने भुण हत्या र बालश्रम जस्ता कुप्रथा, कुसंस्कार तथा कानूनद्वारा वर्जित कार्यको समुदायस्तरमा सचेतनाका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ र त्यस्तो कार्य रोक्न नियामक निकायहरुसँग सहकार्य गरिनेछ ।

८.३, रोजगार प्रवर्धन तथा जीवीकोपार्जन सहयोग कार्यक्रम

क) अति विपन्न वर्गका युवाहरुलाई सरकारी सेवामा पहुँच अभिवृद्धिका लागि लोकसेवा तथा शिक्षक सेवा लगायत सरकारी सेवाका तयारी कक्षा सञ्चालनका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

ख) महिलाहरुलाई उद्यमशीलतासँग जोड्न विभिन्न आयमूलक कृषाकलापक संलग्न गरिनेछ । भौगोलिक अवस्था हेरि विभिन्न कृषि तथा गैर कृषि व्यवसायमा अनुदान तथा छुटका कार्यक्रम सञ्चालन गरि आत्मनिर्भर र सशक्तिकरण गरिनेछ ।

ग) निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक कृषि प्रणालीमा रुपान्तरण गरि कृषकहरुको आर्यआर्जन बृद्धि गर्नका लागि विशेष पकेट क्षेत्रको घोषणा गरि कृषकहरुलाई अनुदान, कृषि उपकरणहरुमा छुट, आवश्यक सिंचाईको व्यवस्था, बेमौसमी तथा जैविक खेतीका लागि आवश्यक वीउँबीजन तथा तालिमको व्यवस्था, वीउँबीजन वितरणका साथसाथै कृषि उपजको व्यवस्थित भण्डारणको लागि शित भण्डार, कृषि उपज संकलन केन्द्रको स्थापना, कृषि हाटबजारको व्यवस्थापन तथा बजारीकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।

घ) कृषि पेशालाई मर्यादित, आर्थिक उपार्जनको माध्यमको रुपमा स्थापना गर्न, कृषि लक्षित कार्यक्रममा युवाहरुको सहभागितालाई जोड दिने । कृषि बाली बीमा, पशु बीमा कार्यक्रम तथा र वार्षिक रुपमा उत्कृष्ट किसानलाई उचित पुरस्कारको व्यवस्था तथा सम्मान गरिनेछ ।

ड) परम्परागत सीप र कलाको प्रवर्धन, संरक्षण गर्ने घरेलु तथा साना उद्योगलाई प्राथमिकता दिई त्यस्ता उद्योगहरुलाई अनुदान तथा विशेष छुट प्रदान गरिनेछ ।

नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

८.२, नगद हस्तारण कार्यक्रम तथा अन्य संरक्षणका कार्यक्रमहरु

- क) लामो समयसम्म विवाह नगरि वा श्रीमतीको मृत्यु भएका ५५ वर्ष उमेर पुगेका एकल पुरुषहरुलाई नगद भत्ता प्रदा नगरिनेछ ।
- ख) अनाथ तथा असहाय तथा संरक्षणवीहीन बालबालिकाहरुका लागि सामाजिक सुरक्षा प्रदान गर्न अक्षय कोषको स्थापना गरि उनीहरुको शिक्षा, स्वास्थ्यमा सहयोग गरिनेछ ।
- ग) घरेलु तथा अन्य हिंसाबाट पीडित महिलाहरुलाई सुरक्षित आश्रय स्थलको निर्माण गरिनेछ र उनीहरुलाई आवश्यक मनोसामाजिक परामर्शका साथै अन्य कानूनी उपचारका लागि आवश्यक सहयोग प्रदान गरिनेछ ।
- घ) युवाहरुलाई विकास निर्माणका क्रियाकलापमा सहभागी गराउन र श्रमदानको संस्कृतिलाई अवलम्बन गर्न युवा क्लब गठन तथा उक्त क्लबहरुलाई सक्रियरुपमा सामाजिक परिचालन तथा विकास निर्माणमा संलग्न गराईनेछ ।
- ङ) विपद्जन्य जोखिम, महामारी, आर्थिक संकटका बखत सामाजिक सुरक्षाकाका कार्यक्रमलाई थप लचिलो उपाय तथा उपक्रमहरु मार्फत विपद उत्तरदायी सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम निर्माण तथा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- च) योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई प्रवर्धन गर्न नगरपालिकाभित्रका अनौपचारिक क्षेत्रमा काम गर्ने श्रमिकहरुको लगत संकलन गरि उनीहरुलाई सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्धताका लागि आवश्यक पहल गर्ने ।

नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

९. संस्थागत संरचना

१. यो नीतिलाई प्रभावकारी ढंगले कार्यान्वयनका लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, विभिन्न संघ संस्था तथा सरोकारवालाहरूसँग समन्वय र सहजीकरण गर्न, नीति कार्यान्वयन अनुगमन, समसामयिक सुधार लगाएत नीति सहजीकरण गर्न नगर प्रमुख संरक्षक हुने गरी नगर उपप्रमुखको संयोजकत्वमा विभिन्न विषयगत समितिका प्रमुखहरु र अन्य सम्बन्धित क्षेत्रसँग सरोकार राख्ने निम्न पदाधिकारीहरु रहेको एक सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन समिति गठन गरिनेछ ।

समीति:

नगर प्रमुख :	संरक्षक
नगर-उप प्रमुख :	संयोजक
सामाजिक विकास समिति संयोजक :	सदस्य
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत:	सदस्य
सुसाशन तथा संस्थागत विकास समितिको संयोजक :	सदस्य
वडा अध्यक्ष:	सदस्य
योजना तथा अनुगमन शाखा:	सदस्य
महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा:	सदस्य
सामाजिक सुरक्षा शाखा (पञ्जीकरण):	सदस्य
सामाजिक विकास शाखा प्रमुख:	सदस्य सचिव

२. सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिले आवश्यकता अनुसार सामाजिक सुरक्षासँग सम्बन्धित विषय विज्ञहरुलाई समितिमा आमन्त्रण गरि प्रभावकारी नीति निर्माण तथा कार्यान्वयनमा सल्लाह सुझाव लिन सक्नेछ ।

३. सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम कार्यान्वयन समितिले नगरपालिका तथा वडास्तरमा अन्य समिति तथा उपसमिति गठन गरि काम गराउन सक्नेछन् ।

नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

१०. नीति कार्यान्वयन

१. सामाजिक सुरक्षा स्थानीय नीति २०८१, दीगो विकास लक्ष्यहरु हासिल गर्ने प्रतिबद्धताका साथ आगामी आ. व. २०८२/८३ को बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा सँगै लागु हुनेछ। प्रस्तुत नीतिबाट नगरपालिका अन्तरगतका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरु निर्देशित हुनेछन्।

२. नीति कार्यान्वयनका लागि विषय तथा क्षेत्रगत समितिहरुमार्फत वार्षिकरूपमा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा बालबालिका, अपांगता तथा जेष्ठ नागरिक तथा अन्य जोखिममा परेका समुहहरुको हितलाई ध्यानमा राखी प्राथमिकताका साथ बजेट विनियोजन प्रस्ताव भएको हुनेछ।

११. वित्तिय श्रोत

संघ र प्रदेश तथा गाउँपालिकाका साथै नीजि तथा गैरसरकारी संघ संस्थाकासँगको लागत साभेदारी यो सामाजिक सुरक्षा नीति कार्यान्वयनका वित्तिय स्रोत हुनेछन्।

१२. अनुगमन तथा मूल्यांकन

१. यो नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनको अनुगमन गर्न, नीतिमा समसामयिक परिमार्जन गर्नका लागि अभिलेखिकरणलाई विशेष जोड दिईनेछ। सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमहरुको सुचकहरु निर्धारण गरि आवधिक रूपमा आवश्यकताको आधारमा गाउँपालिकाबाट अनुगमन गरिनेछ।

२. नीति कार्यान्वयन पश्चात त्यसले समुदायमा पारेको प्रभावको समिक्षा गरि आवश्यकताको आधारमा यो नीतिलाई थप परिस्कृत गरिदै लगिनेछ थप कार्यक्रम तथा बजेटको लागि पहल गरिनेछ।

३. यो नीतिको प्रत्येक पाँच वर्षमा पुनरावलोकन गरिनेछ।

१४. संशोधन तथा खारेजी

नगरपालिकाको वित्तिय श्रोतको प्रयाप्तताका आधारमा यस नीतिमा भएका कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकताका आधारमा सञ्चालन गरिदैलगिनेछ र समय सन्दर्भ अनुसार नीति परिमार्जन तथा संशोधन गरिदै लगिनेछ। यदि यो नारायण नगरपालिकाले निर्माण गरेको सामाजिक सुरक्षा स्थानीय नीति, संघ तथा प्रदेश सरकारको कानूनसँग बाभिएको हकमा बाभिएको हदसम्म अमान्य हुनेछ।

नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत